מנורת המאור — ו' בדברים שמברכין עליהם בורא פרי העץ

[השער הששי]: [בענין הדברים שמברכין עליהם בורא פרי העץ].

איזהו פרי העץ. גרסינן בתוספתא כל המוציא עלין מעצו עץ הוא, ומברכין על פירותיו בורא פרי העץ. ועל כל פרי העץ מברכין קודם אכילה בורא פרי העץ ולאחריהן בורא נפשות רבות, חוץ מחמשת מיני פירות שבפסוק ארץ חטה ושעורה, והן גפן ותאנה ורמון זית דבש, ר"ל תמרים, שמברכין עליהם בורא פרי העץ, ולאחריהם ברכה אחת מעין שלש, והיא בא"י אמ"ה על העץ ועל פרי העץ ועל תנובת השדה ועל ארץ חמדה טובה ורחבה שרצית והנחלת את אבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה. רחם על עמך ועל נחלתך ובנה את ירושלם עיר קדשך במהרה בימינו. יהי רצון מלפניך, ה' אלהינו, שתעלנו לה ותכניסנו לתוכה, ונאכל מפריה ונשבע מטובה, ונברך עליה בקדושה ובטהרה, כי אל טוב ומטיב אתה. בא"י על הארץ ועל העץ ועל פרי העץ. ומזכיר השבת וראש חודש ויום טוב, כמו שכתבתי למעלה. הביאו לפניו אחד מחמשת המינין שאמרתי עם שאר פירות, מברך על שהוא מחמשת המינין ופוטר שאר פירות. בד"א אם ברכותיהן שוות, ר"ל אם טעונין שתי המינין ברכה אחת, כגון ענבים ותפוחים, אבל אם אין ברכותיהן שוות, כגון ענבים וירקות, מברך תחלה על הענבים בורא פרי העץ, ועל הירקות בורא פרי האדמה. הביאו לפניו שני מינין מחמשת המינין, מברך על המין שהוא בסמוך לארץ, או על הקרוב לארץ. כיצד, הביאו לפניו זתים ותמרים, שהן הדבש האמור בפסוק ארץ חטה, מברך על הזתים ופוטר את התמרים, מפני שהזית סמוך לארץ, דכתי' (דברים ח, ח) ארץ זית שמן ודבש. ענבים ותאנים, מברך על הענבים ופוטר את התאנים, שהגפן יותר קרוב לארץ מן התאנה, דכתי' (דברים ח, ח) וגפן ותאנה. תמרים ורמונים, מברך על התאנים ופוטר את הרמונים, מפני שהרמון חמישי לארץ, דכתי' (דברים ח, ח) ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש, ותמרים הם שניים לארץ, שנא' (דברים ח, ח) ארץ זית ודבש. הביאו לפניו מינין אחרין, חוץ מחמשת המינין, אם ברכותיהן שוות, מברך תחלה על החביב בעיניו ברכה הראויה לו, ואח"כ מברך על השני ברכה הראויה לו. ואפי' היתה ברכת החביב שהכל וברכת האחר בורא פרי העץ, מברך תחלה על החביב, ואחר כך מברך על האחר בורא פרי העץ. על היין מברך תחלה בורא פרי הגפן, מפני שנשתנה לעילואה, ולאחריו ברכה אחת מעין שלש, והיא כמו ברכת על העץ ועל פרי העץ על הארץ ועל פרי הגפן, וחותם בא"י על הארץ ועל הגפן ועל פרי הגפן. שמרים שנתן בהם שלש מדות מים והוציא ארבעה, מברך עליהן בורא פרי הגפן, ולאחריהן ברכה אחת מעין שלש, יותר מכאן מברך עליהן שהכל, מפני שהן כמים. אכל כאחד שלשה מינין שטעונין אחר כל אחד ואחד ברכה אחת מעין שלש, כולל השלשה מינין בברכה אחת. כיצד, אכל מעשה קדרה ותאנים ושתה יין, מברך בא"י על המחיה ועל הכלכלה ועל

תנובת השדה ועל הגפן ועל פרי הגפן ועל העץ ועל פרי העץ ועל הארץ חמדה טובה ורחבה, וחותם בא"י על הארץ ועל המחיה ועל פרי הגפן ועל הפירות.